

TEMEL FİNANSAL TERİMLER

ANAPARA NEDİR ?

İşletilen paranın faizsiz ham hali ya da bir **yatırıma** başlangıçta yönlendirilen tutardır. Örneğin bankaya bugün bir yıl vadeli bir miktar para yatırırsanız, bu para sizin anaparanızdır.

BASİT FAİZ NEDİR ?

Yapılan yatırımın, yatırım dönemi boyunca anapara üzerinden elde ettiği faizdir.

BASİT GETİRİ NEDİR ?

Yapılan yatırımdan elde edilen faiz gelirinin vade sonunda tekrar yatırıma dönüştürülmediği durumdaki yıllık getirisidir.

BİLANÇO NEDİR ?

Bir işletmenin sahip olduğu varlıklar ile bunların hangi kaynaklardan finanse edildiğini gösteren tablodur. Dolayısıyla bir bilanço “varlıklar” ve “kaynaklar” olarak iki bölümden oluşur.

BİLEŞİK FAİZ NEDİR ?

Yapılan yatırımdan, yatırım dönemi boyunca elde edilen faizinin yeni yatırım döneminde yatırıma dahil edilmesiyle elde edilen kazancı gösteren faizdir.

BİLEŞİK GETİRİ NEDİR ?

Yatırımdan elde edilen faiz gelirinin dönem sonunda aynı oranla tekrar yatırıma dönüştürüldüğü varsayımı ile hesaplanan getiridir.

BORSA NEDİR ?

Borsa en genel anlamda “pazar yeri” demektir. Sermaye Borsaları, menkul kıymetlerin ticaretinin yapıldığı kurumsal piyasalardır. Bir piyasadır, çünkü menkul kıymetlerin ticaretinin yapıldığı yerlerdir. Kurumsaldır, çünkü kendine özgü kuralları ve standartları vardır. Borsalar, sadece hisse senetleri için değil, başka tür emtiaların (ticari malların) ve enstrümanların da ticaretinin yapıldığı yerlerdir. Örneğin bono ve tahvillerin genellikle menkul kıymetler borsalarının içerisinde ticareti yapıldığı halde, döviz ticareti için döviz borsaları veya mal ticareti için emtia borsaları vardır.

CARİ AÇIK NEDİR ?

Bir ülkede ihraç edilen mal ve hizmetlerden elde edilen gelirin, ithal edilen mal ve hizmetlere yapılan ödemeden az olmasıdır. Yani bir ülkenin ürettiğinden daha çoğunu tüketmesidir.

DEVLET TAHVİLİ ve HAZİNE BONOSU NEDİR ?

Türk Hazinesinin çıkardığı vadesi bir yıl ve daha uzun olan borçlanma senetleridir. Yani devlet tahvil adı verilen borç senetlerini çıkarıp yatırımcılara satarak yatırımcılardan en az 1 yıl vadeli

borç alır. Yatırımcılar ise bunu karşılığında belirlenen vadelerde faiz ve anapara ödemelerini alırlar.

Hazine bonosu ise hazine tarafından vadesi 1 yıldan kısa süreli olarak çıkarılan ve iskontolu olarak işlem gören borçlanma senetleridir. Tahvilin kısa vadeli olduğu denebilir. İskontolu olması ise üzerinde yazılı (nominal) değerden daha düşük bir bedelle satılması ve vade tarihinde nominal değeri geri ödemesi anlamına gelir. Aradaki fark borç veren yatırımcının getirisi olur. Tahvilde olduğu gibi vade boyunca faiz ödemeleri içermez.

DİBS (Devlet İç Borçlanma Senetleri) NEDİR?

Hazinenin bir yıl ve daha uzun vadeli iç borçlanmada kullandığı senetlere Devlet Tahvili (ya da kısaca Tahvil), bir yıldan kısa vadeli iç borçlanmalarda kullandığı senetlere ise Hazine Bonosu (ya da kısaca Bono) adı verildiğini belirtmiştik. Her iki borçlanma senedine ortaklaşa olarak Devlet İç Borçlanma Senetleri denir ve DİBS kısaltmasıyla gösterilir. Piyasada bunlara “Hazine Kağıtları” da denir.

DÖVİZ ve DÖVİZ KURU NEDİR ?

Döviz (ya da kambiyo), yabancı ülke paralarına verilen genel addır. Dolar, Euro, Pound, Yen, Yuan bizim açımızdan dövizdir.

Döviz kuru, bir ülkenin parasının yabancı paralar karşısındaki değerini belirleyen katsayıya verilen genel addır. Bu çerçevede örneğin TL’nin Dolar karşısındaki değerine kısaca Dolar Kuru denir. Bugünlerde 1 Dolar, piyasada 3,05 TL dolayında alınıp satıldığı için TL’nin Dolar kuru 3,05’tir deriz.

EKSPERTİZ NEDİR ?

Genellikle gayrimenkuller için olmakla birlikte varlıkların piyasa değerinin ve özelliklerinin saptanması amacıyla yapılan bilirkişi incelemesidir.

ENFLASYON NEDİR ?

Bir ekonomide fiyatlar genel seviyesinin sürekli ve hissedilir şekilde artması durumudur. Günlük deyimde mal ve hizmet fiyatlarının artması enflasyon olarak algılanır. Ama sadece belirli mal ve hizmetlerde fiyat artışı değil, temel mal ve hizmetlerin bulunduğu sepetin, genel olarak fiyatların artması enflasyonu ifade eder. Enflasyon pozitif ise fiyatlar artıyor demektir. Enflasyonun düşmesi fiyatların düşmesi anlamına gelmez. Enflasyon düştüğünde fiyatlar gene artmaktadır ancak artış hızı düşmüştür.

Ülkemizde enflasyon iki temel bazda ölçülür. Bunlardan birincisi tüketici fiyatları endeksi (TÜFE), ikincisi ise üretici fiyatları endeksi (ÜFE)’dir.

FAİZ NEDİR?

Piyasa açısından bakarsak faiz, tasarruf sahibinin, tasarrufunu, ihtiyacı olana belirli süre için kullandırmasının karşılığı olarak aldığı bedel şeklinde tanımlanabilir.

GSYH (gayrisafi yurtiçi hasıla) NEDİR?

Bir ülkede belirli bir dönem içinde (örneğin 1 yıl) üretilen bütün nihai malların piyasa fiyatları üzerinden toplanmasıyla oluşan toplam değere GSYH denir.

HİSSE SENEDİ (PAY) NEDİR ?

Anonim ortaklıklar tarafından ortaklar tarafından ortaklığa konan özsermayeyi temsilen çıkarılan ve anonim ortaklığın sermayesine belirli bir katılma payını temsil eden kıymetli evraktır. Örneğin bir anonim ortaklığın her biri 1 TL nominal değerli 100 hisse senedince temsil edilen 100 TL özsermayesi varsa, bu ortaklığın %12'sine sahip bir ortağın 12 adet hisse senedi olacaktır. Hisse senedi için "pay" ifadesi de kullanılmaktadır.

KUPON FAİZİ NEDİR ?

Başlıcaları tahvil olan sabit getirili menkul kıymetin üzerinde yazılı olan ve belirli dönemler itibarıyla ödenen faizdir.

MENKUL KIYMET NEDİR ?

Ortaklık veya alacaklılık sağlayan belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan dönemsel gelir getiren, misli nitelikte seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları kurulca belirlenen kıymetli evraktır. Tahvil, hisse senedi (pay), hazine bonusu gibi kıymetli evraklar birer menkul kıymettir.

NOMİNAL FAİZ NEDİR?

Bankaların mevduata uygulayacaklarını açıkladıkları, enflasyon ve diğer primleri içeren faiz **nominal faiz**dir. Örneğin bir banka 1 yıl vadeli mevduata yüzde 5 faiz vereceğini açıklamışsa bu nominal faizdir. Bankaların açıkladıkları nominal faizden vade sonunda gelir vergisi stopajı yapılır. Mevduat sahibinin eline geçen faiz getirisi bu kesintiden sonraki tutardır. Bu tutara **net nominal faiz** denir. Enflasyonun olduğu bir ortamda nominal faiz oranı yatırımcının gerçek getirisini ifade etmez. Çünkü enflasyon nedeniyle paranın satın alma gücü bu esnada düşmektedir. Yatırımın satın alma gücündeki gerçek artışı bir başka deyişle "gerçek (reel) getiri"yi hesaplayabilmek için nominal getiri enflasyondan arındırılmalıdır. (Bkz. Reel faiz)

PARA PİYASASI NEDİR?

Kısa vadeli, yüksek likidite taşıyan finansal araçların işlem gördüğü piyasaya para piyasası denir. Tüm finansal işlemlerin yapıldığı piyasalar finansal piyasalar olarak adlandırılır. Dolayısıyla para piyasası finansal piyasanın vadeye göre iki alt piyasasından biridir. (Diğeri için bkz. Sermaye Piyasası).

REEL FAİZ NEDİR?

Net **nominal faiz**den enflasyonun etkisinin giderilmesi yoluyla hesaplanan faizdir. Burada hesaba katılması gereken enflasyon oranı paranın yatırıldığı anda geçerli olan enflasyon oranı değil, dönem sonunda geçerli olması beklenen enflasyon oranıdır.

Reel faiz ya da getiri yaklaşık olarak şu şekilde bulunabilir:

Reel faiz oranı = Nominal faiz oranı – (beklenen) Enflasyon oranı

REEL GETİRİ NEDİR ?

Herhangi bir yatırım aracının enflasyondan arındırılmış getirisidir.

REYTING (KREDİ DEĞERLİLİĞİ) ÖLÇÜSÜ NEDİR

Bir ülke ya da şirketin kredi değerliliğinin (aldığı borcu geri ödeyebilme kabiliyetinin) ölçülmesine reyting (rating), bu ölçme işlemini yapan kuruluşlara da reyting kuruluşu denir. Başlıca uluslararası reyting kuruluşları Standard and Poor's (S&P), Moody's ve Fitch'dir.

SERMAYE PİYASASI NEDİR ?

Genellikle uzun vadeli fon ihtiyaçlarının karşılandığı ve Hazine tarafından kontrol edilen piyasadır. Tüm finansal işlemlerin yapıldığı piyasalar finansal piyasalar olarak adlandırılır. Dolayısıyla sermaye piyasası finansal piyasanın vadeye göre iki alt piyasasından biridir. (Diğeri için bkz. Para Piyasası).

SICAK PARA NEDİR?

Sıcak para, bir ülkedeki yüksek faizlerden ve diğer formdaki getirilerden yararlanmak üzere o ülkeye gelen dövizler için kullanılan tabirdir. "Sıcak" terimi kullanılır çünkü sürekli olarak yeni kazanç fırsatları gördüğünde hızla başka piyasalara hareket eder ve çıktığı ülkeyi zor durumda bırakabilir.

YATIRIM NEDİR ?

Belli bir getiri sağlamak amacıyla, belirli bir vadeyle bir birikimin bir yatırım aracına bağlanmasıdır. Örneğin tasarruflarınızla getiri elde etmek amacıyla gayrimenkul ya da menkul kıymet alarak yatırım yapmış olursunuz.

YATIRIM FONLARI NEDİR ?

Halktan katılma belgeleri karşılığı toplanan paralarla belge sahipleri hesabına, oluşturulan portföyü işletmek amacıyla kurulan malvarlığıdır. Daha açık ifadesiyle yatırımcılardan toplanan fonlarla bir havuz oluşturulur, bu havuz yatırım araçlarına yönlendirilerek elde edilen getiri katılımcılar arasında payları oranında paylaştırılır.

YATIRIM ORTAKLIKLARI NEDİR ?

Sermaye piyasası araçları ile altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek üzere anonim ortaklık şeklinde ve kayıtlı sermaye esasına göre kurulan sermaye piyasası kurumlarıdır. Yatırım fonundan temel farkı ayrı tüzel kişiliğe sahip olmasıdır.